

Piniagassanit isumalluutit siunissami nunap immikkoortuini sumiiffinnilu ataasiakkaani periarfissaasut naapertorlugit malittarisassatigut aqunneqalernissaat siunertaralugu, piniarneq aallaaniarnerlu pillugu Inatsisartut inatsisaata kiisalu nalunaarutit attuumassutillit allanngortinneqarnissaat sulissutigeqqullugit Naalakkersuisut peqquneqarnissaannik Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuut

pillugu

Aalisarnermut, Piniarnermut Nunalerinermullu ataatsimiititaliap

ISUMALIUTISSIISSUTAA

Siunnersuutip aappassaaneerpeqarneranut saqqummiunneqartoq

Aalisarnermut, Piniarnermut Nunalerinermullu ataatsimiititaliap suliarinninnermi ukuninnga inuttaqarpoq:

Inatsisartunut ilaasortaq Hans Aronsen, Siulittaasoq, Inuit Ataqatigiit
Inatsisartunut ilaasortaq Andreas Uldum, Siulittaasup tullia, Demokraterne
Inatsisartunut ilaasortaq Harald Bianco, Inuit Ataqatigiit
Inatsisartunut ilaasortaq Hans Enoksen, Siumut
Inatsisartunut ilaasortaq Siverth K. Heilmann, Atassut

Siunnersuutip siullermeerneqarnera

Siullermeereernerata kingorna aalajangiiffigisassatut siunnersuut Aalisarnermut ataatsimiititaliamit suliarineqarpoq, Inatsisartullu aalajangiinissamut tunngavissaattut tulluuttut Ataatsimiititaliap ilanngussarai. Siunnersuutip siullermeerneqarnerani siunnersuummi siunertat piviusunngortinneqarnissaannut Inatsisartuni nalinginnaasumik tapersersuisoqartoq Ataatsimiititaliamit maluginiarneqarpoq. Tamanna pissaaq Naalakkersuisuisut akissuteqaataanni pineqartutut piniarneq aallaaniarnerlu pillugit inatsisimmik atuuttumik nr. 12-mik, 29. oktober 1999-imeersumik kingornalu allannguutigisimasai pillugit ilimasaarutigineqartutut nutarterinikkut, inatsimillu nutarterinermi aalajangersimasumik ilanngussinikkut. Taamatuttaaq siunnersuut akuerisassatut Naalakkersuisunit inassutaasoq Ataatsimiititaliap maluginiarpaa.

Siunnersuutip imarisaa

Inatsisartut piniarneq aallaaniarnerlu pillugit inatsimmi siunissami isumalluutinik uumassusilinnik aqutsinermi nunap immikkoortuini sumiiffinnilu ataasiakkaani naammaginarumik mianerinnittoqarsinnaaneramik periarfissaqartoqarnissaanut inatsisitigut

tunngavissiisoqarnissaa siunnersuuteqartut aalajangiiffigisassatut taamatut siunnersuuteqarnermikkut kissaatigaat. Siunnersuuteqartut isumaqarput isumalluutit uumassusillit piniarnermi aallaaniarnermilu ullumikkornit annertunerusumik naleqqussarneqarnissaannut kommunit aaqqissuuteqqinneranni naalackersuinikkut siunertaasut aamma tamatuma kingorna nunap immikkoortuinik pilersaarusionermit Naalackersuisut pingaartitsinerat tunngavissiisut, taamaalilluni uumasut nuuttarnerisa sumiiffinnilu aalajangersimasuni piniarnikkut eqqissisimatitsinikkullu malittarisassat annertunerusumik ataqatigiilernissaat pilissalluni.

Maanna malittarisassaasut sakkortuallaartutut isumaqarnartut siunnersuuteqartut oqariartuutiminni tunngavilersuipput, tamatumalu kingunerisaanik siunnersuuteqartut isumaat malillugit piniartut aningaasarsionerminni annasaqartarput, siunnersuuteqartummi naliliinerat malillugu malittarisassat maanna taamatut ilusiligaaneranni najukkami piniarnikkut periarfissatsialaat atorneqarsinnaasut piniartunit atorluarnissaat pinngitsoortinneqartarmat.

Siunnersuutip ataatsimiititaliamit suliarineqarnera

Aallaqqaasiullugu aalajangiiffigisassatut siunnersuummi naalackersuinikkut siunertap siamasippallaartutut ataatsimiititaliamit isumaqarfigineqarpoq, tamanna aalajangiiffigisassatut siunnersuutip aalajangersimasumik inuiaqatigiinnut sunniutissaasa timitalernissaannut ilaatigut nalorninartoqarsinnaammat. Ataatsimiititaliap maluginiarpaa siunissami piniarneq aallaaniarnerlu pillugu inatsisip nutarterneqarnerata piujuartitsinissamut tunngaviusumut akerliunnginnissaa Naalackersuisut pingaartikkaat, tamatumani timmissanik piniakkanillu piaqqiornerup nalaani piniarneq akuerineqarsinnaanngimmat. Siunertaq taanna tunngaviatigut ataatsimiititaliamit isumaqatigineqarsinnaavoq, timmissat piniakkallu piaqqiornerisa nalaanni pisariaqartumik eqqissisimatinneqartariaqarmata, taamaalillutik uumasooqatigiit kinguaassiorsinnaassammata. Ataatsimiititaliap maluginiarpaattaaq piujuartitsinermik tunngaviusumut paasinneriaaseq Naalackersuisunit annertusissallugu imatut isumaqarfigineqartoq:

”Naalackersuisut isumaqarput piniarneq aalisarnerlu ikiliartortitsinnginnissaq tunaartaralugu ineriartortinneqartariaqartut, piniartut aalisartullu Kalaallit Nunaata imminut pilersortunngortikkiartorneqarnerani, inuussutissanut tunngatillugu, pingaarutilimmik isumalluutaallutik peqataanissaat. Inatsisit nutarterneqarnerata tamanna anguniarlugu sulissutigeqqinneqarnerani ilaatigut ikiliartortitsinnginnissamik siunertaqarneq, aammalu atugarissaarnissamut akileraartarnermullu ataatsimiititaliap inassuteqaataanni uumasunik nunap isumalluutaanik pitsaanerpaamik – taakkununnga ilaallutik piniagassat – sapinngisamik pitsaanerpaamik iluaqutigineqarnissaat.” (Issuaaneq naavoq)

Ataatsimiititaliaq isumaqarpoq aalajangiiffigisassatut siunnersuutip matuma siunertaasa piviusunnigortinniarnernannut atatillugu piujuartitsineq pillugu siamasinnerusumik nassuiaateqarnissaq pingaaruteqartoq, taamaalilluni inatsisissamik suliniuteqarnermi pisussami piniarnermik inuussutissarsiummik siunissamut isiginnittumik inuussutissarsiornermut iliuuseqartoqarnissaa ilanngunneqarlunilu pilersinnaammat. Nalunaarusiami 2005-imeersumi *Piniarneq pillugu Inuussutissarsiuteqarnermik misissueqqissaarneq* -up eqikkarneqarnerani ilaatigut ima allassimasoqarpoq:

”34. Piujuartitsineq tunngavigalugu ingerlatsinermi pingaaruteqarluinnartut ilagaat innuttaasut inuuniarnikkut aningaasaqarnikkullu piumasaasa qulakkeerneqarnerat. Tassunga atatillugu inuussutissarsiutigalugu piniarnerup iluani inoqarpoq inuuniarnissamut periarfissaqartunik nunat tamalaat naliliineranni piitsuussutsip killingani inissisimasunik. Taamaaqataanik piniartoqarpoq pisortat inuussutissarsiummut tapiissuteqartarnerannik pinngitsuunqarsinnaanngitsunik.....” (Issuaaneq naavoq)

Piniarnermik inuussutissarsiuteqarnermi siunissami periarfissat ataavartumik ugartorneqarnissaasa pingaaruteqarnera siuliani issuakkap naqissuserpaa. Tamanna pissaaq aningaasarsiornermik uumassuseqarnikkullu piujuartitsisinnaaneq tunngavigalugu annertunerusumik inuussutissanik imminut pilersorsinnaanermik anguniagaqarnermut atatillugu, taamaalilluni inuussutissarsiummi isertittakkat ataatsimut isigalugu annertusineqarsinnaammata. Tamatumunnga atatillugu Akileraartarneq Atugarissaarnerlu pillugit Isumalioqatigiisitap sulinermini nalilersuinerminilu ullumikkut piniarnermik inuussutissarsiuteqarnermi unammilligassat aamma ilanngussuunneqarnissaat Naalakkersuisunit ersersinneqarmat Ataatsimiititaliamit tamanna ajunngitsutut isumaqarfigineqarpoq. Tamatumunnga atatillugu Naalakkersuisut Ataatsimiititaliamit kaammattorneqassapput Akileraartarneq Atugarissaarnerlu pillugit Isumalioqatigiisitap sulinermini nalunaarusiami *Piniarneq pillugu Inuussutissarsiuteqarnermik misissueqqissaarneq*-mit misissueqqissaarnerit saqqummiunneqarsimasut aamma ilanngutissagai. Siuliani allassimasunut atatillugu ataatsimiititaliap nalilerpaa kalaaliminernik peqqinnartunik mamartunillu imminut pilersornerup siuarsarneqarnissaanut Naalakkersuisut anguniagaqarnerminni aamma Inuussutissat pillugit naalakkersuinikkut nassuiaammi 2004-meersumi misissueqqissaarnerit kaammattuutillu allassimasut iluaqutaasussamik isumassarsiorfigisinnaassagaat. Nassuiaammut siuleqummi ilaatigut ima allassimasoqarpoq:

”Nunap pisuussutaanik pitsaanagerusumik pimoorussaanagerusumillu iluaquteqarnissaq inuussutissanillu annertunerusumik imminut pilersorsinnaanissaq Naalakkersuisut kissaatigaat. Tamakku imminnut attassinnaasumik aningaasaqalernissap tungaanut sulinermi alloriarnerupput pingaaruteqartut, kisianni nassuiaammi saqqummiunneqartumi takuneqarsinnaasutut tamanna innuttaasut peqqissusiannut malunnaateqarluartumik iluaqutaassasoq, tassami kalaallit tunisassiaat amerlasuut inuussutissartaqarluarmata nunat killiit nerisassaataanni amigaatigineqartunik.” (Issuaaneq naavoq).

Inuussutissanik imminut pilersorsinnaanermut annertunerusumik isiginninniarnermut Naalackersuisut oqaatigisaattut taamanikkut nalunaarusiami taamatut allassimasutut siunertaqarneq angusaqarluarusussusermut naapertuulluarpoq. Aalajangiiffigisassatut siunnersuutip matuma suliareqqinnerani ataatsimut isigalugu eqqarsartoqarnissaa Ataatsimiititaliamit kaammattuutigineqassaaq, taamaalilluni piniarnermi inuussutissarsiuqarnermi inuuniarnermi aningaasarsiornikkut nunallu sortaani inissisimaneq aallaavigalugu unammilligassat tungaviusut isiginiarneqassammata kiisalu siamasinnerpaamik ilisimasanik periarfissaqarneq tungavigalugu misissorneqassallutik. Naggataagut Ataatsimiititaliaq isumaqarpoq siunissami inatsimmik suliaqarnissami soqutigisallit sussaqtut tamaasa Naalackersuisut ilaatissagai, tassunga ilanngullugit KNAPK, kommunit, najukkami piniartut peqatigiiffii, Pinngortitaleriffik il.il. Ataatsimiititaliaq isumaqarpoq piumasarisat suussusersineqarnissaannut nassuiarnissaannullu piniarnerup aallaaniarnerullu annertussusaasa najukkami nunallu immikkoortuani piumasarisanut pissutsinullu naleqqussarneqarnissaannut najukkami piniartut ilisimasaat pingaarutilittut pinngitsoorani ilaasariaqtut.

Demokratinit immikkut oqaaseqaatit

Siunnersuummi siunertat siunniussallu Demokratini sinniisuutitamit tapersorneqarput, kisiannili tulliuttunik oqaaseqaateqassalluni pissutaqarluni. Isumaqarpugut Kalaallit Nunaat aallaaniarfinnut immikkoortitertariaqartoq, nunap immikkoortortaani tamani assigiinnik peqqussusiornissaa ajornannginnerulersinniarlugu peqataanillu nunap immikkoortuini assigiinngissutsit ataqqiniarlugit. Pisariaqarluinnarporli nunami namminermi nunarsuullu sinnerani piniagassat nunat immikkoortuisa arlallit akornanni nuttartartut ataqqineqarnissaat. Matumani aamma eqqaarusupparput aallaaniarnermut isumasioqatigiinnik pilersitsinissaaq. Isumaqarpugut susassaqtut tamarmik sinniisuuffigisaannik aallaaniarnermut isumasioqatigiinnik pilersitsisoqartariaqartoq. Piniartut, qimatulisartut, tammaviuttussarsiniarlutik aallaaniartartut, pinngortitamik illersuiniaqatigiit soorlu Avataq aamma Timmiaq, takornarialerisut aamma ilisimatuut. Aallaaniarneq pillugu isumasioqatigiit Naalackersuisunut aallaaniarnerup aqunnissaa pillugu inassuteqartassaaq. Mannali periarfissaq iluatsillugu erseqqissarusupparput aallaaniarneq pillugu isumasioqatigiit politikerit iliuuseqarumangitsut utoqqatsissutissaattut pilersikkusunnginnatsigu. Politikerit piniarnerup annertussusissaa piniagassanillu agguaneq akisussaaffigisussaavaat. Demokratinit sinniisuutitap Naalackersuisut kaammattorpai inatsimmik nutarterinermi aallaaniarnermut isumalioqatigiissitanik pilersitsinissamut isumap ilanngunnissaa isumaliutigeqqullugu.

Ataatsimiititaliap inassutaa

Ataatsimiititaliami amerlanerussuteqarlutik Inuit Ataqtigiinnit Demokratiniillu sinniisuutitat siunnersuut **akuerineqassasoq** inassutigaa.

Ataatsimiititaliami **ikinnerussuteqarlutik** Siumumit Atassutikkunnillu sinniisuutitat siunnersuut immikkut ataani allaqqasunik oqaaseqaateqarlutik **akuersaarneqassanngitsoq** inassutigaa.

Matumuuna Siumut Atassullu ataatsimoortumik ikinnerussuteqarluta imaattumik oqaaseqaateqarniapugut. Ataatsimiititaliap suliarinninnera assut ilungersunartumik isigaarput makku pissutigalugit. Siullermik siunnersuuteqartut tunngavilersuumik saqqummiussaqaanngillat suut aaqqittariaqarnersut tikkuassallugit, aammalu suut massakkut inatsimmi aaqqittariaqarnersut.

Siumumi Atassumilu isumaqarpugut ataatsimiititaliami sulineq amigarluinnartumik ingerlanneqartoq siunnersuutip suliarineqarnera eqqarsaatigalugu, tassami tusarniaanissamulluunniit periarfissaqartinneqaannginnatta soorlu KNAPK-mut KANUKOKA-mut Piniarneq pillugu siunnersuisooqatiginnullu, tassami taakku aamma qularnanngivimmat aaqqissutaasinnaasunik siunnersuuteqarnissamut oqaaseqaateqarnissaat.

Timmissat pillugit nalunaarut, Nannunniartarnermut aaffanniartarnermut qilalugarniartarnermut, aammalu qaleralinnut qassusersortarnermut tunngasut. Sinerissami piniartunut sunngiffimmilu piniartartunut assut akimmisaarutaasartoq iluarsiiiffigineqassasoq Atassutip Siumullu kissaatigaat. Aammalu Atassutip Siumullu isumaqatigisinnaanngilaat Piniartunut Aalisartunullu tunngasut, aammalu piniakkanut sumiiffinni ataasiakkaanut periarfissat pillugit nalilersuinissat Akileraartarneq Atugarissaarnerlu pillugit isumalioqatigiissitap sulinerminut ilanngutissagaai. Tassami ullumikkut naleqqussagassat akileraartarnermi isumalioqatigiissitamut kaaminneqarsinnaanngimmata piaartumimmi suliarineqarnissaat innuttaasut pisariaqartimmassuk. Aammalu Katuffiit sussasaqartut, minnerunngitsumillu aalisartut piniartullu maani nunatsinni innuttaaqataasut pinngortitaq uumasullu ilisimalluarmatigit pissusissamisunnngilluinnarpoq Akileraartarneq pillugu isumalioqatigiissitamut suliasanngortinneqarnissaat Atassutip Siumullu akuersaanngilluinnarpaat.

Taamatut oqaaseqarluni siulianilu allassimasutut paasinnilluni Ataatsimiititaliap siunnersuut aappassaaniigassanngortippaa.

Hans Aronsen
Siulittaasoq

Andreas Uldum
Siulittaasup tullia

Hans Enoksen

Siverth K. Heilmann

Harald Bianco